

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
18.9.2014
Taltionumero
2780
Diaarinumero
1990/3/13

1 (9)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittajat B ja C A:n huoltajina

Päätös, jota valitus koskee

Turun hallinto-oikeus 21.5.2013 nro 13/0357/2

Asian aikaisempi käsittely

B ja C ovat vaatineet, että heille korvataan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) perusteella perheen asuntona olevan omakotitalon muutostöitä.

Laitilan sosiaali- ja terveyslautakunnan alainen viranhaltija on päätöksellään 8.8.2012 vaatimuksen enemmälti ja muilta osin hyläten myöntänyt korvattaviksi saunan muuttamisesta WC-tiloiksi aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Päätöksen perustelujen mukaan tilavamman WC:n rakentaminen on perusteltua ja välttämätöntä A:n vamman tai sairauden kannalta.

Laitilan sosiaali- ja terveyslautakunta on päätöksellään 20.11.2012 (88 §) pysyttänyt viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Turun hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt valituksen sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksestä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Vammaispalvelulain 9 §:n 2 momentin mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammaispalveluasetuksen 12 §:n 1 momentin mukaan korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituksessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä.

Vammaispalveluasetuksen 13 §:n mukaan suoritettaessa korvausta asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin pidetään vaikeavammaisena henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.

A:n olosuhteet

Huhtikuussa 2013 neljä vuotta täyttäneellä A:lla on distaalinen meningo-myelocèle ja siihen liittyvä hydrokefalus. Asunnon muutostöitä koskevana hakemuksena esitetyn Turun yliopistollisen keskussairaalan kuntoutusohjaajan 27.3.2012 antaman lausunnon mukaan A liikkuu lattiatasolla konttaamalla ja toisinaan peppu lattiassa työntäen käsillä itseään molemmat jalat suorina. Hänellä on alaraajoissa distaalipainotteisia tuntopuutoksia, eikä nilkoissa ole lainkaan aktiivista liikettä. Hän on saanut liikkumisensa apuvälineeksi kelattavan pyörätuolin.

Turun yliopistollisen keskussairaalan lastenneurologiaan erikoistuvan lääkärin 15.11.2012 antaman lausunnon mukaan A on vaikeasti liikuntavammainen poika, ja liikuntavamman laatu on pysyvä. Hän osaa kuitenkin jo itse kelata hyvin pyörätuolia. Rollaattorin turvin hän pystyy liikkumaan jonkin matkaa pystyasennossa, mikäli alaraajaortoosit ovat käytössä. Hän ei tule koskaan kävelemään ilman apuvälineitä.

A asuu vanhempiensa ja kahden sisaruksensa kanssa yksitasoisessa omakotitalossa, jonka kokonaisala on pohjapiirroksen mukaan 133 neliötä. Talossa on tuulikaappi, eteinen, WC, keittiö sekä kolme

makuuhuonetta, joista kahden yhteydessä on vaatehuone. Makuuhuoneiden pinta-alat ovat 9,8 neliömetriä, 12,2 neliömetriä ja 18,6 neliömetriä.

Saatu selvitys ja johtopäätökset muutostyökohteittain

Pihan laatoitus tai asfaltointi

On uskottavaa, ettei A pysty ainakaan itsenäisesti eikä hyvin kulkemaan pyörätuolillaan talon sepelipihalla. Hallinto-oikeus kuitenkin katsoo, ettei B:n ja C:n vaatimaa pihan asfaltointia tai laatoittamista voida pitää sellaisena esteen poistamisena asunnon välittömästä lähiympäristöstä, jota tarkoitetaan vammaispalveluasetuksen 12 §:n 1 momentissa. Tämän vuoksi Laitilan kaupungilla ei ole velvollisuutta korvata pihan laatoituksen tai asfaltoinnin kustannuksia.

Tuulikaappi ja kuraeteinen

Pohjapiirroksen mukaan asunnossa on 1,6 neliömetrin suuruinen tuulikaappi sekä sen jälkeen yli 9 neliömetrin suuruinen eteinen. Tuulikaapin ja eteisen välissä ei ole ovea. Eteisessä on viisi muuta oviaukkoa, joista neljän ovi avautuu eteiseen. A:lla on selvitetty olevan käytössään pyörätuoli, rollaattori, ortoosit ja muita apuvälineitä. Vastaselitykseen liitetyistä kuvista ilmenee, että hänen pienehköä pyörätuoliaan, rollaattoriaan ja seisomatelineitään säilytetään kyseisissä tiloissa.

A tarvitsee nyt ja tulevaisuudessa tilaa vieviä apuvälineitä. Nykyiset tilat ovat kuitenkin riittävät apuvälineiden säilyttämiseen. Näin ollen tuulikaapin ja kuraeteisen laajentaminen ei ole välttämätöntä.

Ulko-ovi

Sähköisellä ovenavausjärjestelmällä varustettu ulko-ovi helpottaisi A:n itsenäistä liikkumista sisälle ja ulos. Hallinto-oikeus katsoo, ettei oma-toiminen liikkuminen sisälle ja ulos kuitenkaan kuulu vielä noin 4-vuotiaan lapsen tavanomaisiin elämän toimintoihin. Tämän vuoksi kunnalla ei ole velvollisuutta korvata asunnon muutostöitä tältä osin.

A:n oma huone

Asunnon muutostyöhakemuksen mukaan A jakaa nyt huoneen isoveljensä kanssa. Talossa on jo nyt riittävästi tilaa myös A:n tarpeisiin. Vaikka oman huoneen rakennuttaminen A:lle parantaisi asumisviihtyvyyttä ja helpottaisi apuvälineiden säilyttämistä, kyseessä ei ole välttämätön asunnon muutostyö.

Lopuksi

Edellä olevilla perusteilla Laitilan kaupungilla ei siis ole tässä vaiheessa velvollisuutta korvata asunnon muutostöiden kustannuksia ainakaan enempää kuin mitä viranhaltija on 8.8.2012 tekemässään päätöksessä päättänyt. Tämän vuoksi ei ole myöskään tarpeen arvioida tai velvoittaa Laitilan kaupunkia suunnittelemaan ja arvioimaan uudelleen kohtuullisten asunnon muutostöiden kustannuksia.

Hallinto-oikeuden soveltamat oikeusohjeet

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 9 § 2 momentti

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 12 § 1 momentti ja 13 §

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

B ja C ovat valituksessaan vaatineet, että hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveystalokunnan päätökset kumotaan niiltä osin kuin ne koskevat pihan asfaltointia/laatoitusta ja esteettömän WC:n rakentamista saunatilaa. Laitilan kaupunki on velvoitettava korvaamaan edellä mainitut välttämättömät asunnon muutostyöt kokonaisuudessaan siten, että ne sisältävät myös muutostöiden edellyttämän suunnittelun. Lisäksi Laitilan kaupunki on velvoitettava tekemään uudet suunnitelmat muutostöistä huomioon ottaen, että hakijoiden taloon ei tulla rakentamaan laajennusta. Korkeimman hallinto-oikeuden on seurattava, miten Laitilan kaupunki panee täytäntöön päätöksensä sekä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen kyseisessä asunnonmuutostyöasiassa.

B ja C ovat uudistaneet aikaisemmin esittämänsä ja ovat lisäksi perustelleet vaatimuksiaan muun ohella seuraavasti:

Pihan asfaltointia/laatoittamista tulisi pitää vammaispalveluasetuksessa tarkoitettuna esteen poistamisena asunnon välittömästä lähiympäristöstä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä 21.8.2008/2019 ilmenevien periaatteiden mukaisesti. Suomen perusoikeusjärjestelmä on uudistettu muun muassa laajentamalla perusoikeusturvaa tosiasiallisen tasa-arvon ja sosiaalisten oikeuksien suuntaan ja ottamalla huomioon lasten oikeudet. Vammaispalvelulakia sovellettaessa on näin ollen otettava huomioon myös edellä mainitut perusoikeussäännökset.

Kun otetaan huomioon A:n liikkumisvaikeuksista johtuva vaikeavammaisuus, hänen oikeutensa ulkoiluun ikäistensä lasten tavoin ja ulkoilun merkitys hänen kehitykselleen, pihan asfaltointia tai laatoittamista on pidettävä lapsen tavanomaisesta elämäntoiminnosta suoriutumisen kannalta välttämättömänä.

Turun hallinto-oikeus on päätöksessään jättänyt huomiotta sen, että alkuperäinen viranhaltijan myönteinen päätös WC:n muutostöiden korvaamisesta perustui asiakkaiden teettämään suunnitelmaan ja siihen, että taloon rakennetaan laajennusosa.

Taloon ei tulla kuitenkaan rakentamaan suunniteltua laajennusta (A:n oma huone ja tuulikaappi/kuraeteinen), ellei sitä korvata miltään osin välttämättömänä muutostyönä. Olemassa oleva sauna oli tarkoitus muuttaa A:lle sopivaksi WC:ksi siinä tapauksessa, että taloon rakennettaisiin laajennusosa, johon uusi sauna sijoitettaisiin. Asiakkaat ovat jo aiemmin ilmoittaneet, että WC:tä ei tulla rakentamaan nykyiseen saunatilaan, jos se tarkoittaa, että perhe joutuu luopumaan saunasta kokonaan. Kun vielä rakennustarkastaja Timo Laihonen on lausunut, että nykyisen saunan tilalle suunnitellun WC:n inva-mitoitus ja toimivuus ei ole riittävä, ei WC:n rakentaminen kyseiseen saunatilaan olisi edes tarkoituksenmukaista.

Lautakunta ja viranhaltijat eivät ole esittäneet konkreettista ja toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa asiakkaiden suunnitelmalle, josta kävisi ilmi, miten esimerkiksi esteettömän WC:n rakentaminen toteutettaisiin. Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on erityisesti otettava huomioon asiakkaan etu. Laitilan kaupungin tulisi, erityisesti asiakkaiden etu huomioiden, hankkia ja esittää omat suunnitelmansa ja kustannusarvionsa välttämättömistä muutostöistä, jotka se katsoo riittäviksi ja toteuttamiskelpoisiksi. Ei voida kohtuudella edellyttää, että asiakkaat hankkivat omalla kustannuksellaan aina uusia suunnitelmia, joiden hyväksymisestä kunnassa ei ole mitään varmuutta. Koska suunnittelukustannukset tulisivat joka tapauksessa Laitilan kaupungin korvattaviksi, sen tulee omalla kustannuksellaan hankkia uudet suunnitelmat.

Toisin kuin Turun hallinto-oikeus toteaa, muutostyöt ja kustannukset on tarpeen arvioida uudelleen, koska ei ole olemassa sellaista suunnitelmaa, johon arviot voisivat perustua. Laitilan kaupungin tulee myöntää korvausta muutostöihin kohtuullisten kustannusten mukaan, vaikka muutoksenhakijat toteuttaisivat asunnon muutostyöt laajempaan kuin ne katsotaan välttämättömiksi.

Laitilan sosiaali- ja terveyslautakunta on antanut selityksen, jossa se on vaatinut valituksen hylkäämistä ja esittänyt perusteluina muun ohella seuraavaa:

Pihan laatoitusta tai asfaltointia ei voida pitää sellaisena vammaispalveluasetuksen 12 §:n 1 momentin mukaisena esteiden poistamisena asunon lähiympäristöstä, jota voitaisiin pitää mainitun lainkohdan mukaisena henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavana välttämättömänä rakennustyönä. Piha-alueella voidaan käyttää pyörätuolia, vaikka piha-alue olisi laatoittamaton tai asfaltoimaton.

Rakennustarkastaja Timo Laihonen on lausunnossaan todennut, että uuden WC-tilan toimivuus ei välttämättä ole paras mahdollinen. Näin ollen väitteet uuden WC:n riittämättömästä inva-mitoituksesta ja toimivuudesta eivät pidä paikkaansa.

B:lle ja C:lle on 27.3.2012 myönnetty rakennuslupa asuinrakennuksen laajennukseen ja peruskorjaukseen. Päätös on lainvoimainen. Näin ollen Laitilan kaupunkiin kohdistettu vaatimus uusien rakennussuunnitelmien ja kustannusarvioiden laatimisesta on lakiin perustumaton.

B ja C ovat antaneet vastaselityksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Korkein hallinto-oikeus ei tutki vaatimusta siltä osin kuin se koskee täytäntöönpanon valvomista.
2. Korkein hallinto-oikeus kumoaa hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan päätökset siltä osin kuin ne koskevat pihan asfaltointia tai laatoitusta, ja palauttaa asian Laitilan sosiaali- ja terveyslautakunnalle mainituista muutostöistä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi. Valitus hylätään muilta osin.

Perustelut

1. Täytäntöönpanoa koskevan vaatimuksen tutkiminen ei korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 2 §:n 1 momentin nojalla kuulu korkeimman hallinto-oikeuden toimivaltaan. Tämän vuoksi vaatimus on jätettävä tutkimatta.
2. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 3 §:n 2 momentin mukaan kysymyksessä olevan lain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestettäessä on otettava huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve.

Vammaispalvelulain 9 §:n 2 momentin mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammaispalveluasetus) 12 §:n 1 momentin mukaan korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituksessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä.

Vammaispalveluasetuksen 13 §:n mukaan suoritettaessa korvausta asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin pidetään vaikeavammaisena henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.

Turun yliopistollisen keskussairaalan lastenneurologiaan erikoistuvan lääkärin 15.11.2012 antaman lausunnon mukaan A on vaikeasti liikuntavammainen poika, ja liikuntavamman laatu on pysyvä. Hän osaa kuitenkin jo itse kelata hyvin pyörätuolia. Rollaattorin turvin hän pystyy liikkumaan jonkin matkaa pystyasennossa, mikäli alaraajaortoosit ovat käytössä. Hän ei tule koskaan kävelemään ilman apuvälineitä.

A:ta on pidettävä vammaispalvelulain 9 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 13 §:ssä tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä. Kun otetaan huomioon A:n vaikeavammaisuuden laatu, syyt ja ilmeneismuodot ja se, että hän osaa jo itse kelata pyörätuolia, pihan kulkuväylän päällystämistä on pidettävä A:n tavanomaisista elämän toiminnoista suoriutumisen kannalta välttämättömänä. Laitilan sosiaali- ja terveyslautakunta on siten vammaispalvelulain nojalla velvollinen korvaamaan pihan päällystämisestä asunnon välittömässä lähiympäristössä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Tämän vuoksi hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveystieteiden päätökset on näiltä osin kumottava ja asia palautettava lautakunnalle korvauksen määräämistä varten.

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita siltä osin kuin hallinto-oikeus on muutoin hylännyt B:n ja C:n vaatimukset.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pekka Vihervuori
presidentti

Sakari Vanhala (t)
hallintoneuvos

Eija Siitari
hallintoneuvos

Alice Guimaraes-Purokoski
hallintoneuvos

Tuomas Lehtonen
hallintoneuvos

Camilla Sandström
Asian esittelijä, esittelijäneuvos

Jakelu

Päätös

Jäljennös

B ja C, maksutta

Turun hallinto-oikeus

Laitilan sosiaali- ja terveyslautakunta